

EVALUAREA ȘI ASIGURAREA CALITĂȚII PROCESULUI EDUCAȚIONAL LA LECȚIILE DE EDUCAȚIE FIZICĂ

Ion FOCȘA, asistent universitar
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Moldova

Abstract: Physical education and sport uses exercise as a means of basic and have specific and nonspecific system drive means, methods and methodical procedures, technologies and organizational forms differentiated in the general objectives.

I. Rolul educației fizice și sportului în învățământul

Educația fizică și sportul sunt componente ale educației globale, prin conținutul lor, influențând sănătatea, creșterea și dezvoltarea corpului, dezvoltând motricitatea, procesele și fenomenele psihice și favorizând socializarea. În acest context, funcțiile educației fizice și sportului sunt de natură biologică, motrică, psihologică și socială, ceea ce corespunde conceptului de dezvoltare echilibrată și integrată a personalității.

Legea Educației Naționale nr.1/2011 precizează că educația fizică și sportul constituie disciplină de învățământ. Legea educației fizice și sportului stabilește că „educația fizică și sportul sunt activități de interes național sprijinite de stat”. În consecință, în învățământul preuniversitar educația fizică și sportul figurează atât ca activități curriculare, cât și ca activități extracurriculare.

Educația fizică este o formă de educație care valorifică mișcarea pentru dezvoltare corporală, comunicare, formare de deprinderi motrice și atitudini favorabile privind practicarea exercițiilor fizice pe tot parcursul vieții.

Sportul este parte a culturii, fiind înțeles, încă de la începuturile sale, ca mijloc ideal pentru menținerea stării de sănătate, pentru formarea corpului și a caracterului, trăsătura sa principală fiind întrecerea, care stimulează dorința de afirmare și, implicit, obținerea unor performanțe.

Sportul este elementul valorizator în simbioza sa cu educația fizică, ambele activități devenind permanente pe întreaga perioadă de educare a tinerei generații.

Obiectivele generale ale educației fizice și sportului sunt următoarele:

- menținerea stării optime de sănătate;
- favorizarea proceselor de creștere și de dezvoltare fizică armonioasă;
- dezvoltarea capacității de mișcare prin formarea deprinderilor motrice și prin optimizarea calităților motrice;
- dezvoltarea echilibrată a laturilor personalității (cognitivă, afectivă și volitivă);
- formarea obișnuinței de practicare sistematică a exercițiilor fizice;
- formarea capacității de integrare și acționare în grup;
- însușirea cunoștințelor de bază proprii domeniului educației fizice și sportului.

II. Evaluarea în Educație Fizică și Sport

Evaluarea reprezintă o componentă stabilă a procesului de învățământ, având preponderent un rol reglator atât pentru activitatea de instruire a elevilor, cât și pentru îmbunătățirea strategiilor didactice.

1. Funcțiile evaluării:

- *Funcția de constatare*, dacă o activitate s-a desfășurat în condiții optime sau în ce fel de condiții.
- *Funcția de informare a societății*, asupra stadiului și evoluției pregătirii diferitelor eșaloane de subiecți.
- *Funcția de diagnosticare a cauzelor* care au condus eventual la o eficiență necorespunzătoare a acțiunilor.
- *Funcția de prognosticare asupra evoluției viitoare a elevilor* și de sugestii privind optimizarea procesului instructiv-educativ.
- *Funcția de decizie* asupra poziției sau intrării unui subiect într-o ierarhie, forma sau într-un nivel al pregătirii sale.
- *Funcția pedagogică*, în perspectiva subiectului și conducătorului procesului instructiv-educativ, pentru a ști ce au făcut și ce au realizat.

2. Formele evaluării:

Evaluarea predicativă (inițială)

Se realizează pentru elevii și clasele începutului de ciclu (clasa I) sau la clasele unde învățătorul predă pentru prima oară și nu beneficiază de rezultatele testărilor din anul precedent, care să-i permită cunoașterea posibilităților colectivului de elevi.

Evaluarea continuă (curentă)

Se face prin verificări sistematice pe parcursul programului de instruire, pe secvențe mai mici, având drept scop cunoașterea gradului de însușire de către elevi a materiei predate sau aprecierea modului în care s-a realizat un grupaj de lecții, când și după caz, se finalizează cu notare.

Evaluarea sumativă (finală)

Acest tip de evaluare se utilizează la probele de control care necesită o perioadă mai lungă de pregătire și cu un grad ridicat de dificultate, cum sunt alergarea de rezistență, jocul sportiv.

3. *Conținutul evaluării presupune 3 faze: verificarea, aprecierea, notarea.*

Verificarea

Este procesul prin care subiectul execută o probă. Natura probelor este diferită. Uneori proba este însoțită și de norme (baremuri) care exprimă scala valorică de efectuare a probei.

În E.F., predomină verificarea practică, care urmărește identificarea capacității de aplicare a ceea ce se dobândește sau se dezvoltă în procesul instructiv-educativ.

Aprecierea

Constă în reflectarea realității în conștiința învățătorului (realizarea unor judecăți de valoare). Se utilizează atât aprecierea verbală, care este curentă cu rol de feed-back pentru orice exersare a elevilor, dar și utilizarea unor simboluri numite note, calificative. Aprecierea este condiționată de natura probei la care este verificat elevul.

Notarea

Este rezultatul unității dialectice dintre verificare și apreciere. Se materializează prin acordarea de note sau calificative.

Criterii de evaluare:

- Decurg din obiectivele E.F.S., trebuie privite în sistem.
- Performanța motrică, rezultatul probelor de control măsurabile.
- Progresul realizat de subiect.
- Cantitatea și calitatea elementelor însușite în raport cu prevederile programei de specialitate.
- Capacitatea elevului de a aplica în practica elementele însușite.
- Capacitatea elevului de restructurare, autoevaluare a elementelor însușite.
- Atitudinea elevului față de E.F.S.
- Nivelul de dezvoltare fizică a elevului.

4. Metode de evaluare

Metode de verificare

- Trecerea probelor de motricitate prevăzute de „sistemul național școlar de evaluare la disciplina E.F.S.”, aplicat și în funcție de opțiunile profesorului și elevilor, privind probele prevăzute.
- Trecerea unor probe de motricitate, stabilite de fiecare învățător pentru orele din C.D.S., conform principiului autonomiei.
- Trecerea unor probe de cunoștințe teoretice de specialitate (la clasele cu profil de educație fizică).
- Măsurarea unor indici de dezvoltare fizică.
- Executarea unor deprinderi și priceperi motrice, în condiții analoage (asemănătoare) probei sau activității respective.
- Executarea unor deprinderi și priceperi motrice în condiții concrete de concurs.
- Îndeplinirea de elevi a unor sarcini speciale organizatorice sau metodicodidactice, conducerea unor verigi din lecție, arbitraj, conducerea gimnasticii zilnice, conducerea recreației organizate pentru elevii claselor I-IV, aducerea unor materiale din vestiare.
- Observarea curentă a elevilor și înregistrarea datelor observației (reacție la efort, atitudini, comportamente în ansamblu și în situații deosebite).

Metode de apreciere și notare (acordare de calificative)

- Aprecierea verbală, atunci când aprecierea este însoțită permanent de acordarea unor calificative.
- Aprecierea și notarea pe baza unor norme (baremuri) prestabilite la nivel național sau local.
- Aprecierea și notarea prin comparație (metoda relativă).

- Progresul individual se calculează indicele de progres calculat în funcție de valoarea performanțională inițială și finală.
- Nivelul de execuție tehnică sau tactică a deprinderilor și priceperilor motrice în condiții de exersare parțială sau globală.
- Aprecierea și notarea în funcție de modul în care elevii îndeplinesc unele sarcini organizatorice sau metodico-didactice.

III. Principiile de instruire în educație fizică și sport

Procesul de învățământ trebuie să se desfășoare în concordanță cu anumite cerințe (norme) impuse de comanda socială. Ele au menirea de a orienta întreaga activitate a domeniului.

Principiul participării conștiente și active

Vizează participarea elevilor la activitatea de educație fizică și sport, dar și pe cea a cadrului didactic. Respectarea acestui principiu presupune îndeplinirea următoarelor cerințe:

- Înțelegerea corectă și profundă a importanței obiectivelor urmărite în procesul de practicare a exercițiilor fizice.
- Înțelegerea clară a structurii acțiunilor motrice care se însușesc.
- Manifestarea unei atitudini responsabile față de materialul predat.
- Educarea capacității de apreciere obiectivă a propriului randament.

Principiul intuiției

Intuiția presupune cunoașterea nemijlocită a realității cu ajutorul organelor de simț. Principiul intuiției presupune stimularea cât mai multor analizatori pentru a contribui la înțelegerea corectă a materialului propus pentru învățare. Pentru domeniul nostru, cei mai eficienți analizatori sunt cei vizuali, tactili, auditivi, în acest caz depășindu-se, de regulă, treapta senzorială a cunoașterii (apelându-se la limbaj).

Principiul accesibilității

O cerință principală a conținutului și metodologiei practicării exercițiilor fizice o constituie respectarea particularităților de vârstă, sex și pregătire a subiecților.

Pentru a fi siguri că mijloacele pe care le vom folosi în lecție vor fi accesibile, trebuie să parcurgem următoarele operații:

- să selecționeze cu atenție sistemele de acționare;
- să stabilească o dozare corespunzătoare a efortului, în funcție de sex și nivel de pregătire;
- să utilizeze, după caz unii regletori metodici pentru a ușura însușirea de către unii elevi a actelor și acțiunilor motrice;
- să adapteze expunerea și demonstrația la nivelul de înțelegere a subiecților.

Principiul sistematizării și continuității

Sistematizarea și continuitatea activității reprezintă condiții de bază pentru îndeplinirea obiectivelor. Respectarea acestui principiu presupune îndeplinirea următoarelor cerințe:

- conținutul activității să fie eșalonat și grupat în funcție de fiecare componentă (calități motrice, deprinderi motrice, etc.);
- materialul predat să se sprijine pe cel însușit anterior și să constituie premiza pentru activitățile următoare;
- conținutul activității va fi astfel eșalonat încât să asigure legătura logică între semestre/ ani de studiu/cicluri de învățământ.

Principiul legării instruirii de cerințele activității practice. Procesul de practicare a exercițiilor fizice nu reprezintă un scop în sine; el trebuie raportat la necesitățile practice, de viață ale elevilor/sportivilor/pacienților. Întregul conținut al activității trebuie să fie valorificat, să aibă valoare practică, să poată fi utilizat ori de câte ori este nevoie.

Principiul însușirii temeinice (al durabilității)

Respectarea acestui principiu reprezintă esența procesului de practicare a exercițiilor fizice, reflectând modul în care se respectă toate celelalte principii. Cerințe privind respectarea acestui principiu:

- asigurarea unui număr suficient de repetări;
- programarea unui volum de însușit corespunzător cu timpul pe care îl avem la dispoziție (nu se justifică un conținut prea încărcat într-un timp foarte scurt);
- aplicarea verificărilor periodice – probe de control, concursuri – pentru a cunoaște în permanență nivelul de însușire a materialului predat.

IV. Procesul de predare-învățare-evaluare în cadrul disciplinei Educație fizică

Activitățile de educație fizică și sport în învățământul general sunt organizate sub următoarele forme:

a) în învățământul preșcolar:

- activitatea de educație fizică în grupa de copii, desfășurată zilnic de educator.

b) în învățământul primar și gimnazial:

- lecția de educație fizică, desfășurată de profesorul de educație fizică sau învățătorul claselor primare;
- lecția de pregătire sportivă specializată, desfășurată de profesorul-antrenor de specialitate;
- la clasele cu profil Sport.

c) în învățământul liceal:

- lecția de educație fizică, desfășurată de profesorul de educație fizică;
- lecția teoretică - în liceele cu profil Sport;
- lecția de pregătire sportivă practică specializată - în liceele cu profil Sport.

d) în învățământul sportiv extrașcolar

- lecția de antrenament sportiv.

Pentru organizarea activităților de educație fizică și sport extrașcolare în învățământul general se utilizează următoarele forme:

a) în învățământul preșcolar:

- gimnastica de dimineață, organizată zilnic;
- momentul de înviorare în cadrul altor activități desfășurate de educatori;
- întreceri sportive și jocuri de mișcare în grupe, organizate săptămânal, activități turistice, minimum una pe semestru;
- activități cultural-sportive tradiționale, caracteristice instituției.

b) în învățământul primar:

- gimnastica de înviorare, organizată zilnic;
- recreația (pauza) dinamică;
- întreceri sportive între clase, organizate sistematic;
- serbări cultural-sportive, proprii unității de învățământ, serbări sportive organizate la începutul și sfârșitul fiecărui an școlar, precum și cu alte ocazii.

c) în învățământul gimnazial și liceal:

- activități turistice sau de orientare turistică, minimum una pe semestru;
- concursuri, competiții, campionate proprii unității de învățământ, olimpiade școlare;
- cantonamente de pregătire sportivă pentru elevii din instituțiile de învățământ cu profil sportiv;
- serbări sportive organizate la finalul fiecărui an școlar.

d) în învățământul sportiv extrașcolar:

- activități de selecție, cel puțin două activități pe an școlar;
- cantonamente sau tabere de pregătire sportivă pentru elevii din învățământul cu program sportiv suplimentar, în vederea participării la concursurile sau competițiile prevăzute în calendarul competițional oficial;
- participarea la competițiile oficiale.

Referințe bibliografice:

1. Boian I., Bicherschi Ș., Sava P. Concepția educației fizice și sportului în învățământul preuniversitar. Chișinău, 1998. 24 p.
2. Boian I. Implementarea și dezvoltarea curriculum-ului de educație fizică în școală. In: Teoria și arta educației fizice în școală, 2009, nr. 1 (14), p. 7-12.
3. Guțu V. Cadru de referință a Curriculumului Național. Chișinău: ÎEP „Știința”, 2007.
4. Grimalschi T. Didactica modernă a educației fizice. Ghid pentru profesori. Reclama. Chișinău, 2008, 70 p.
5. Volger I. Evaluarea în învățământul preuniversitar. Collegium. Iași: Polirom, 2000, 286 p.